VIESMĪLĪBAS NOZARES NĀKOTNE BEZ VIENREIZLIETOJAMIEM TRAUKIEM

Dr.cs.ing. **Sandra Muižniece-Brasava**
Latvijas Iepakojuma asociācijas Valdes priekšsēdētāja
Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes profesore

Semināru cikls “Gudra virtuve: mazāk atkritumu, vairāk vērtības. 5 izaicinājumi”, Vai jaunākās tehnoloģijas palīdzēs samazināt pārtikas atkritumus?», Rīgas tūrisma un radošo industriju tehnikums, **Rīga, 07.10.2026.**

- **Viesmīlības nozarē (HoReCa – viesnīcas, restorāni, kafejnīcas) vienreizlietojamie trauki piedzīvo strauju transformāciju, ko virza stingrākas ES regulas pret plastmasas piesārņojumu un patērētāju pieprasījums pēc ilgtspējības. Tradicionālo naftas bāzes plastmasu arvien vairāk nomaina videi draudzīgākas alternatīvas, kas piemērotas ēdienu līdzņemšanai (take-away) un piegādei.**

Galvenās tendences un materiālu maiņa:

•**Likumdošanas ierobežojumi:** Kopš ES Vienreizlietojamās plastmasas direktīvas ieviešanas ir aizliegti plastmasas galda piederumi, šķīvji un salmiņi. Pat papīra glāzītēm bieži ir obligāts marķējums, ja tās satur plānu plastmasas (PE vai PLA) aizsargkārtu.

•**Pāreja uz BIO un kompostējamiem materiāliem:** Nozares uzņēmumi arvien biežāk izvēlas traukus no cukurniedru šķiedras (bagases), koka, bambusa, palmu lapām vai speciāla kartona.

•**Depozīta un daudzkārt lietojamās sistēmas:** Daudzas kafejnīcas un pasākumu rīkotāji ievieš sistēmas, kur klients par ķīlas maksu saņem daudzkārt lietojamu krūzi vai pusdienu kārbu, ko pēc tam var atgriezt tīrīšanai

- BIO trauki
- Plastmasas kārbas;
- Termo trauki;
- Take-away krūzītes un uzkodu trauki
- Dažādas bļodas;
- Papīra un atkārtoti lietojamas glāzes;
- Koka piederumi;
- Zupas trauki;
- Papīra glāzes ar un bez plastmasas pārklājumiem;
- Pārtikas piegādes konteineri;
- Citi ēdināšanas biznesam nepieciešamie iepakojuma materiāli.
- …….

Materiālu tendences nozarē

Viesmīlības uzņēmumi arvien biežāk atsakās no tradicionālās plastmasas par labu videi draudzīgākiem materiāliem:

•**Papīrs un kartons:** Populārākā izvēle kafijas krūzītēm, salmiņiem un vieglām uzkodām. Karstumizturīgas kartona glāzes un trauki palīdz uzturēt ēdiena temperatūru un ir ērti klientam.

•**Koks un bambuss:** Bieži izmanto vienreizlietojamiem galda piederumiem (dakšiņām, nažiem, karotēm) un uzkodu irbulīšiem, aizstājot aizliegto vienreizlietojamo plastmasu.

•**Bio un kompostējamie materiāli (cukurniedru šķiedra, PLA, palmu lapas):** Inovatīvi risinājumi, kas bioloģiski noārdās un ir piemēroti gan karstiem, gan aukstiem ēdieniem.

•**Alumīnijs:** Izmanto cepešu formām, paplātēm un specifiskiem ēdināšanas risinājumiem, kur nepieciešama augsta termiskā izturība.

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

LATVIJAS IEPAKOJUMA ASOCIĀCIJA
ANNO 1995

Tvertne ar vāku 1 L 20,7X14,2X7,8 Cm caurspīdīga RPET (400 vienības) - Code 194.68

Tvertne ar vāku 750 Ml 20,5X10,8X7,5 Cm caurspīdīga RPET (600 vienības) - Code 194.66

Tvertne ar vāku 500 Ml 15,3X11,5X9 Cm caurspīdīga RPET (800 vienības) - Code 194.64

Tvertne ar vāku 375 Ml 12X11,3X7,4 Cm caurspīdīga RPET (700 vienības) - Code 194.63

Hotdogu laiviņas Thepack "Red Fitipaldi" 700 G 19X7X3,5 Cm baltas nano mikro kartons (600 vienības) - kods 279.92

Salātu bļoda, 750 ml – 25 oz, 300 + 18 PE g/m², Ø 15/12,8X6 cm, dabīgā krafta krāsā (300 vienības) - kods 212.98

Dzērienu turētājs 2 glāzēm 275 G/M2 46,5X22,5 Cm dabīgs kraftpapīrs (400 vienības) - kods 225.57

AVOTS: https://www.horecazon.com/lv-lv/collections/verpackungen_fuer_die_gastronomie?page=147

Papláte ar vāku, 4 nodalījumi 24,2X18,2X4,5 Cm melna PP (400 vienības) - kods 165.83

Vistas spainis + vāks 2550 Ml 15Pe + 380 + 18Pe G/M2 Ø 18,9/14,7X14,5 Cm balts

Dubultsienu karsto dzērienu krūzītes 240 Ml - 8 Oz 280 + 250 + 18 Pe G/M2 Ø8/5,6X9,2 Cm brūns smalkkartons (1000 vienības) - kods 180.78

Popkorna trauks 1380 Ml 230 +20 Pe G/M2 Ø 12/8,8X17,5 Cm smalkkartons (500 vienības) - kods 178.59

Mafinu papīra formiņas Tulip 50 G/M2 Ø 5X5,5/8 Cm brūns pergamentpapīrs, taukus necaurlaidīgas (1000 vienības) -

Krūzes + Pp vāki 360 Ml - 12 Oz 300 + 18 Pe G/M2 Ø 9/7,3X8,6 Cm dabīgs kraftkartons (250 vienības) - kods 279.29

Mini pretaukus necaurlaidīgs papīrs, bez PFAS, "Times", 34 G/M2, 20X25 Cm, dabīgs pergaments, taukus necaurlaidīgs (1000

S. Muižniece-Brasava, 07.10.2026.

AVOTS: https://supta.ge/en/blog/disposable-products-in-horeca-sector

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/40 (2024. gada 19. decembris) par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem, ar ko groza Regulu (ES) 2019/1020 un Direktīvu (ES) 2019/904 un atceļ Direktīvu 94/62/EK (Dokuments attiecas uz EEZ)
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32025R0040&qid=1740407952661

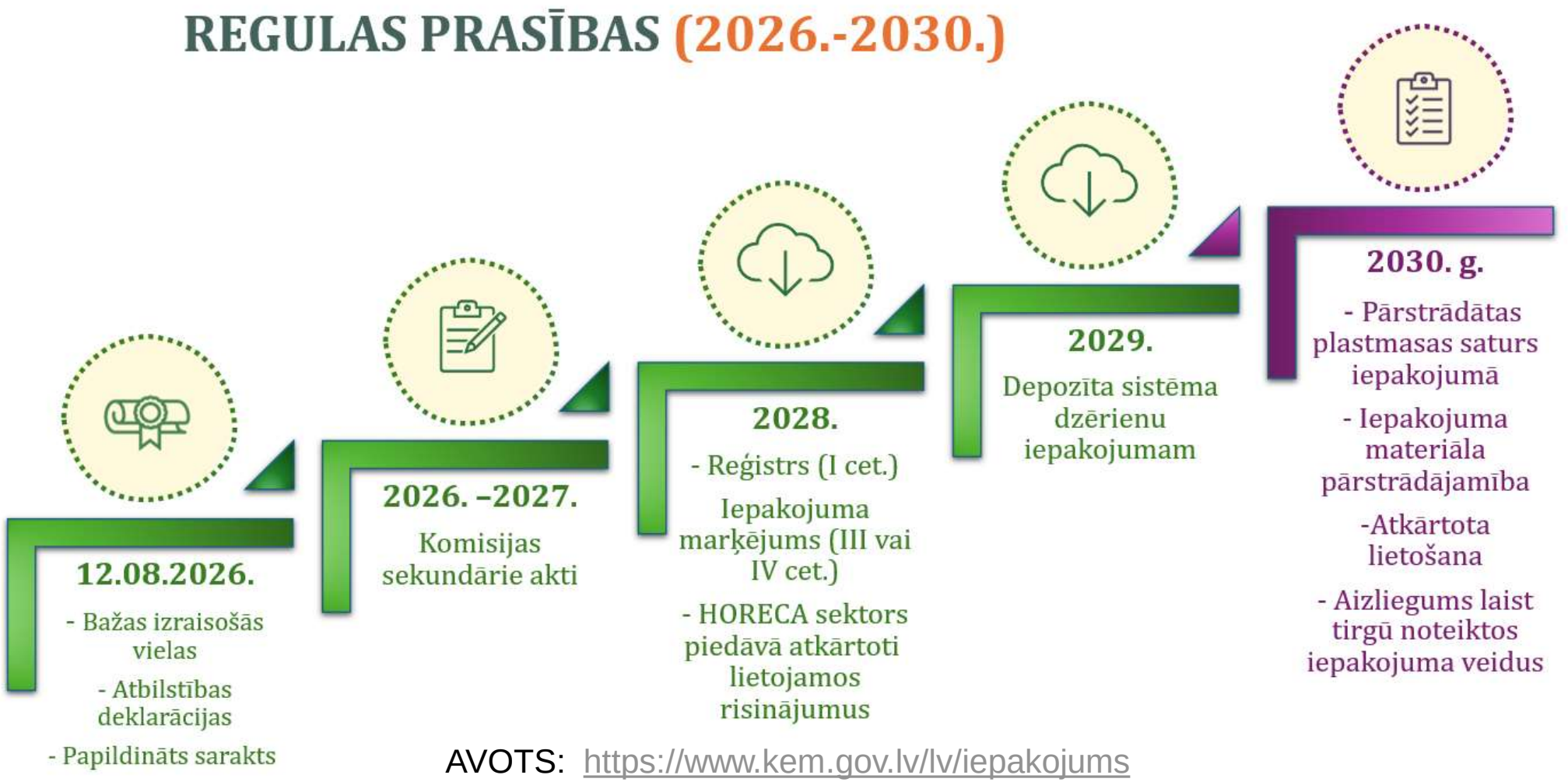

AVOTS: https://www.kem.gov.lv/lv/iepakojums

S. Muižniece-Brasava, 07.10.2026.

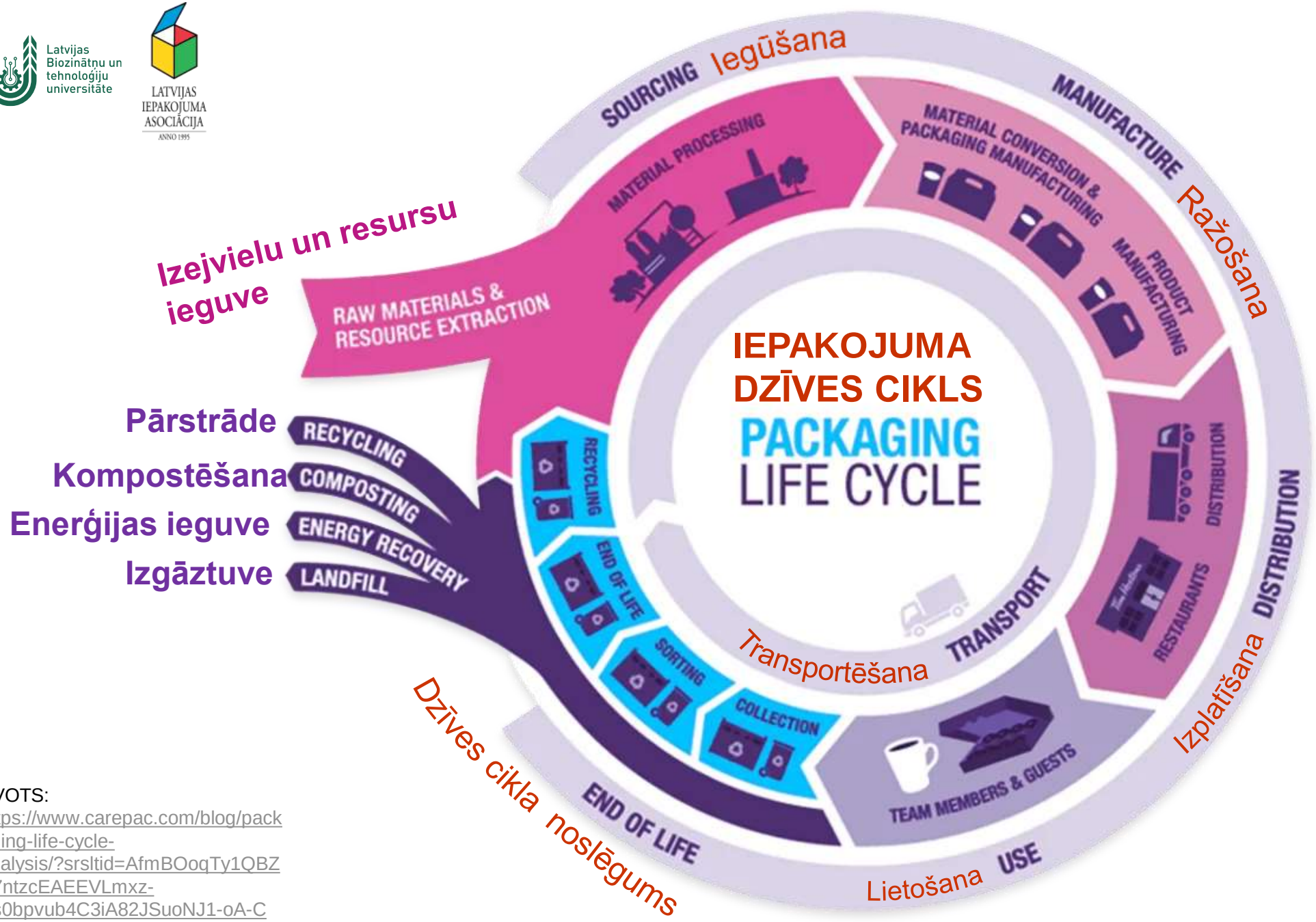

AVOTS:
https://www.carepac.com/blog/packaging-life-cycle-analysis/?srsltid=AfmBOoqTy1QBZS7ntzcEAEEVLmxz-Ps0bpvub4C3iA82JSuoNJ1-oA-C

Situācija Latvijas tirdzniecības vietās

(analizējot vairāk nekā 3000 dažādus iepakojumus)

Uz iepakojuma esošās norādes par iepakojuma materiāla atšifrējumu

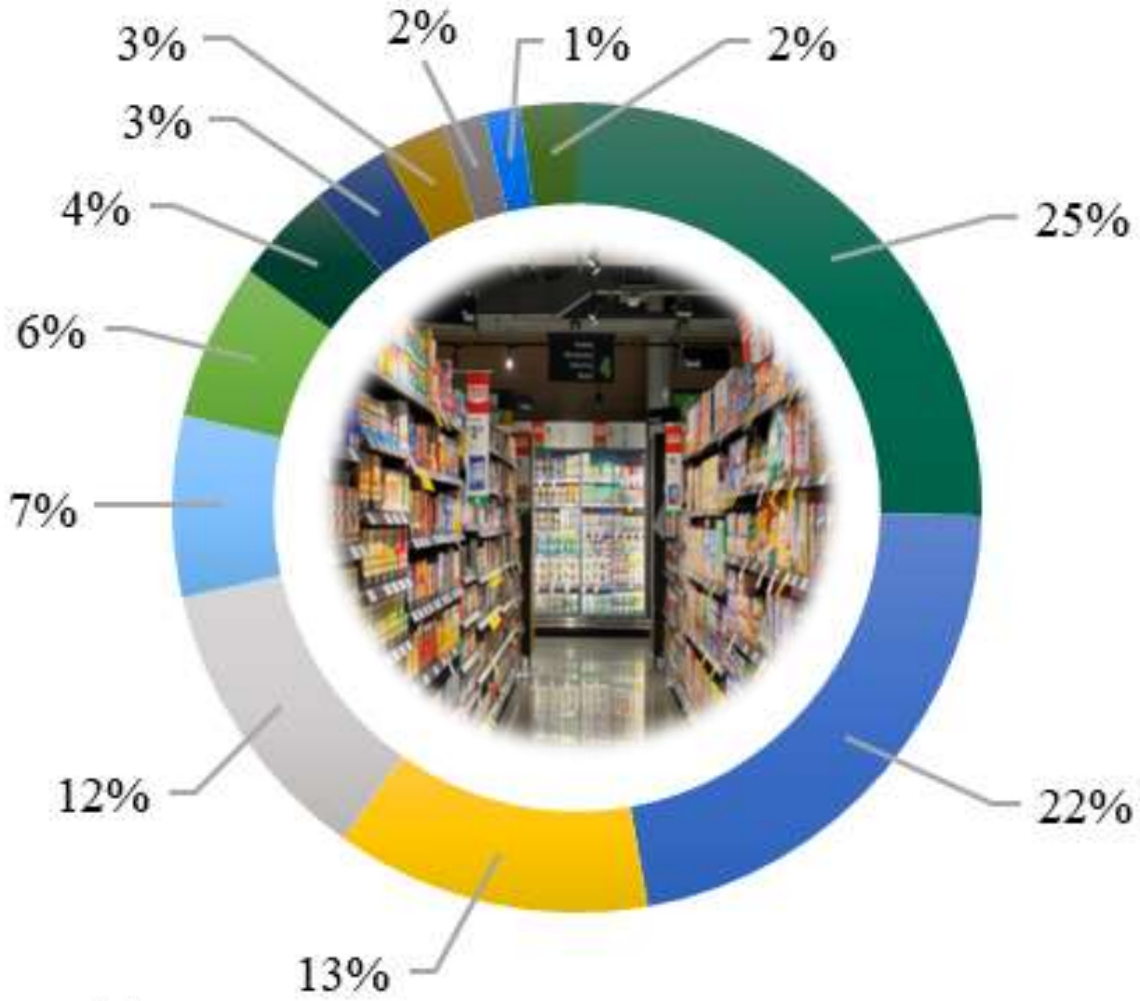

Iepakojuma formu atspoguļojums

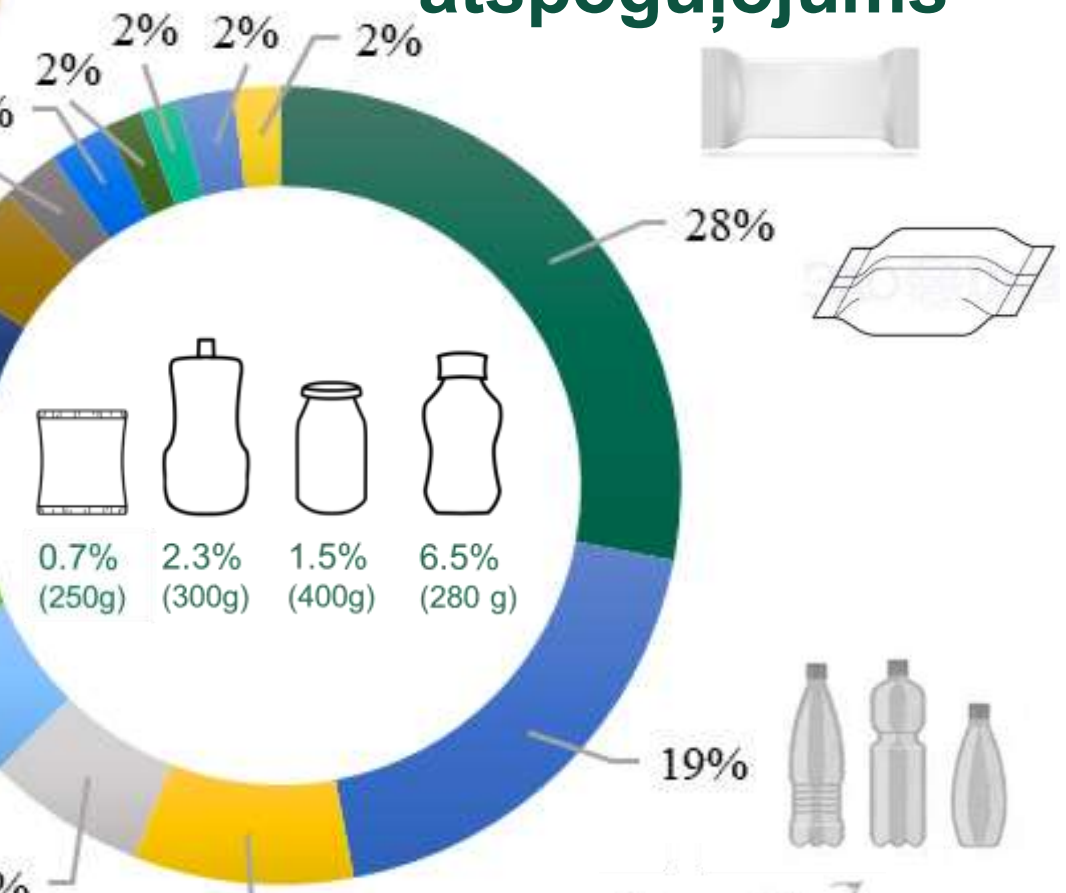

- Flowpaka
- Pudele
- Spilvenveida paka
- Termoformēts iepakojums
- Trauks (šālīte)
- Laminēta kartona paka
- Stāvpaka (Dojpaka)
- Maiss/ plēve
- Glāzīte
- Cietais trauks
- Sarukuma plēve
- Kartona kārba un termoforma
- Trauks ar vāku
- Kārba
- cits variants

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Cik daudz papildus iepakojuma materiāla tiek izmantots iepakošanas laikā

un

cik ātri iekārtas strādās?

VACUUM CHAMBER

RV 100-200

RV 300-1000

DC 640-860

BT 1000-1350

TRAY SEALER

ReeSeal

ReeTray

ReeEco ReeBasic

ReeFlex ReeMatic

ReeClose

THERMO FORMING

ReeForm E10

ReeForm E40

ReeForm T45-T55

FLOW WRAP

ReeFlow 50

ReeFlow 500

Tehnoloģisko risinājumu izvēle

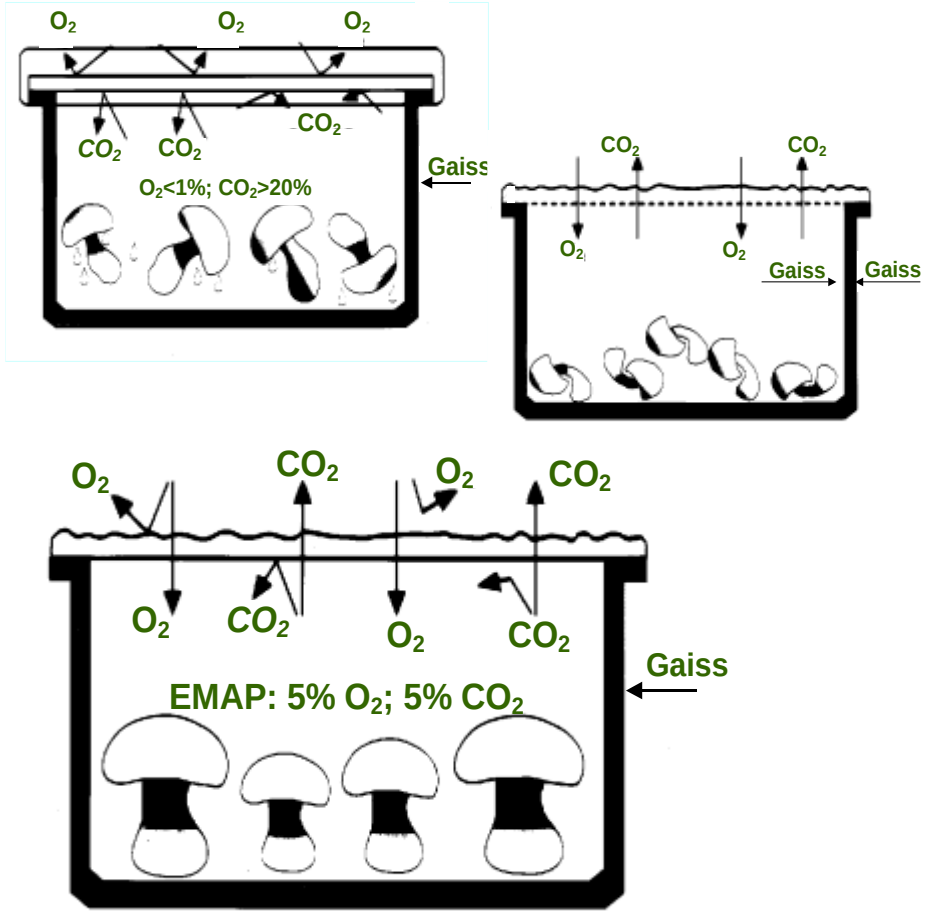

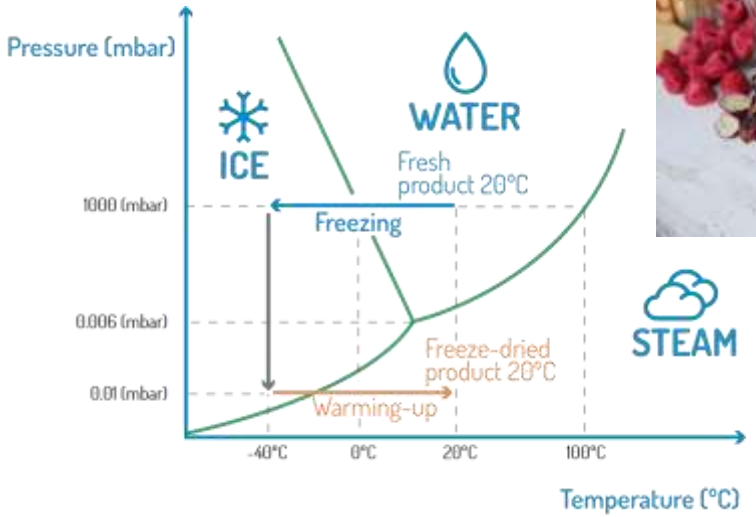

Ietekme uz vidi un sabiedrību

- Kaitējums dabai (okeāni, dzīvnieki);
- Ietekme uz cilvēku veselību;
- Ilgtermiņa sekas (resursu izsīkšana);

.

Mikroplastmasa nonāk pārtikas ķēdē!!!!

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

LATVIJAS IEPAKOJUMA ASOCIĀCIJA
ANNO 1995

PĀRTIKSAS PLĒVES NEATBILSTOŠA IZMANTOŠANA

Mikroplastmasa nonāk pārtikas ķēdē!!!!

PĀRTIKSAS PLĒVES **NEATBILSTOŠA** IZMANTOŠANA

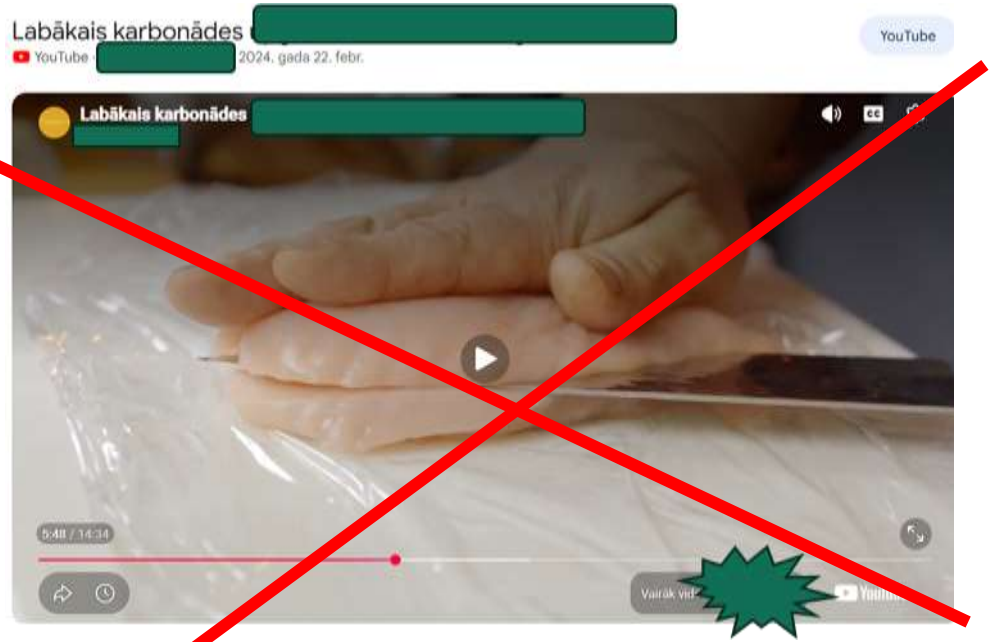

Alternatīvas vienreizlietojamiem traukiem

- Daudzreiz lietojami trauki (depozīta sistēmas);
- Bioloģiski noārdāmi materiāli;
- Klientu līdzdalība (savi trauki, “bring your own”).

Inovācijas pasaules kontekstā

- Jauni biznesa modeļi (trauku noma, atgriešanas sistēmas);
- “Zero waste” restorāni;
- Tehnoloģijas (QR kodi, depozīta aplikācijas).

Bioloģiski noārdāmie materiāli

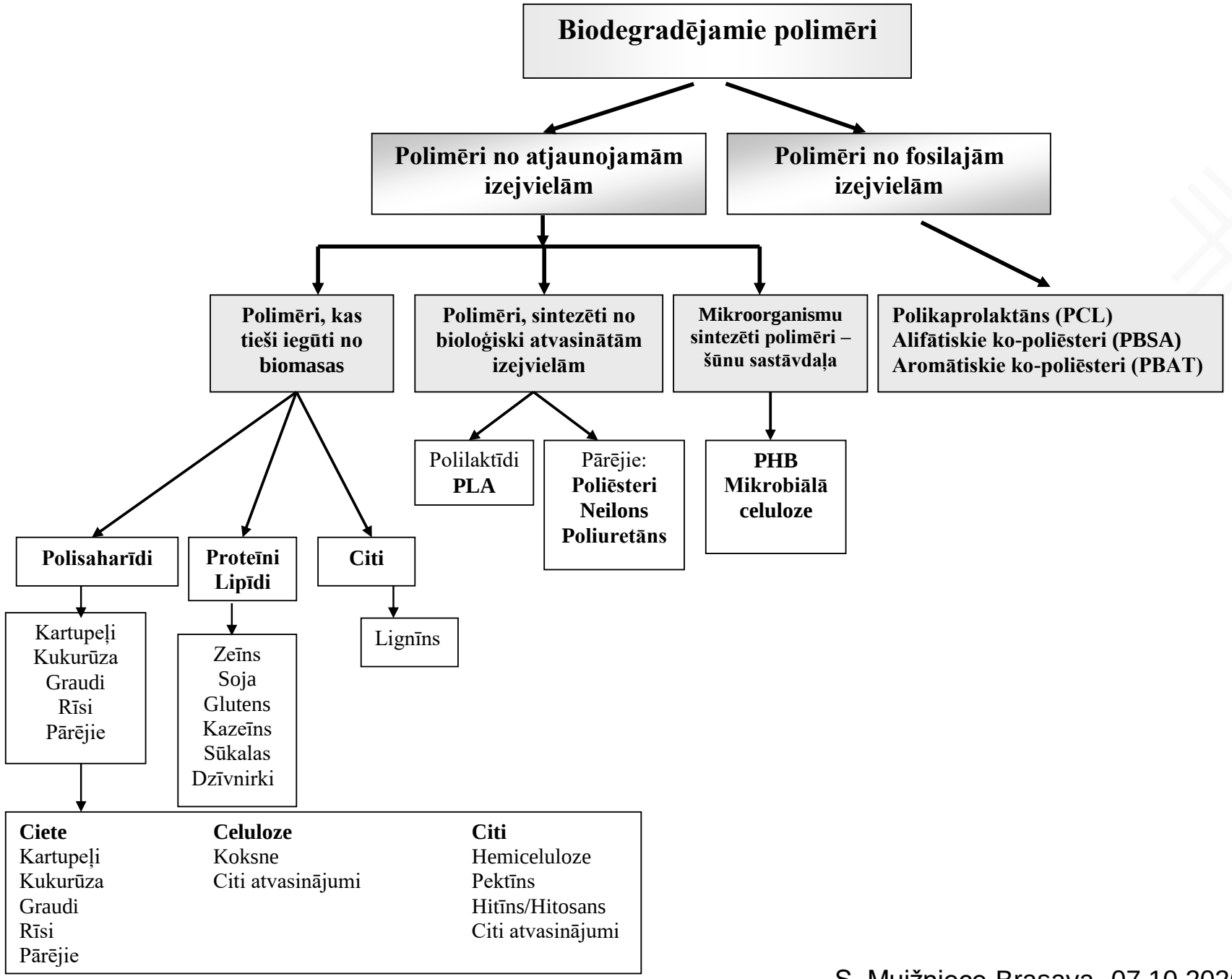

AVOTS: https://valmierasvin.lv/svinesim-valmieras-dzimsanas-dienu-videi-draudzigak/

AVOTS: https://www.facebook.com/depozitatrauki/?locale=lv_LV

Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki 2025: tika lietoti 50 000 gb. trauku dalībnieku ēdināšanai.

Atkritumu samazinājums:

- Izmantojot atkārtoti lietojamās glāzes – samazinājums 21%;
- Izmantojot atkārtoti lietojamos traukus – samazinājums 89%;

AVOTS: festivalslampa.lv

AVOTS: https://cuprevolution.lv/b2b/

TRAUKI PICĀM, BURGERIEM, MAIZĪTĒM

TRAUKI UZKODĀM

TRAUKI KINOTEĀTRU UZKODĀM

AVOTS: https://depozitatrauki.lv/wp-content/uploads/2024/04/depozita_trauki_katalogs2024-1.pdf

Pilna servisa risinājumi

Mazgāšana un sagatavošana nākamajai piegādei

Trauku piegāde

Trauku izmantošana kinoteātrī

Lietoto trauku savākšana

AVOTS: https://cuprevolution.lv/b2b/

AVOTS: http://astronoma.lv/en/depozitglazes/1190-aluskokteila-glaze-augsta-500-ml-nova-gzila.html

Tritāna trauki

- Tritāns ir īpašs kopoliestera plastmasas materiāls;
- Izskatās kā stikls, bet nelūzt un ir daudz izturīgāks;
- Nesatur BPA un ir drošs saskarei ar pārtiku;
- Var mazgāt trauku mašīnās un izmantot atkārtoti

AVOTS: https://www.lusini.com/nb-no/search/#q=tritan%20gleses

Nākotnes perspektīva:

- Aprites ekonomika kļūs par standartu;
- Tehnoloģijas palīdzēs pārvaldīt trauku apriti;
- Sabiedrība pieprasīs ilgtspējīgus risinājumus;
- Vienreizlietojamie trauki pakāpeniski samazināsies, ar laiku izzudīs.

Izaicinājumi:

- Augstākas sākotnējās izmaksas;
- Higiēnas un loģistikas jautājumi;
- Klientu paradumu maiņa.

Ieguvumi uzņēmumiem:

- Mazāki ilgtermiņa izdevumi;
- Labāks uzņēmuma tēls;
- Piesaista videi draudzīgus klientus;
- Konkurences priekšrocība.

Secinājumi:

•Vienreizlietojamie trauki rada nopietnas problēmas;
•Pastāv ilgtspējīgas alternatīvas;
•Pārmaiņas jau notiek;
•Nākotne – bez vienreizlietojamiem traukiem ir iespējama, tikai jautājums cik tas ātri notiks un cik tas finansiāli izmaksās!

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

E-pasts:
sandra.muizniece@lbtu.lv

Paldies par uzmanību
un
veiksmīgu sadarbību!

LATVIJAS IEPAKOJUMA ASOCIĀCIJA
ANNO 1995